

Konsernijohto
Moisio Ulla-Maija

18.6.2020

TVO-11695

Työ- ja elinkeinoministeriö
Kirjaamo
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

<https://www.lausuntopalvelu.fi>

TEM/1590/03.01.01/2016

**TEOLLISUUDEN VOIMA OYJ:N ("TVO") JA POSIVA OY:N LAUSUNTO
YDINENERGIALAIN MUUTOSTA KOSKEVASTA HALLITUKSEN ESITYKSEN
LUONNOKSESTA**

Työ- ja elinkeinoministeriö ("TEM") on julkaissut Lausuntopalvelu.fi -palvelussa lausuntopyynnön otsikossa mainituista säädösmuutoksista. HE-luonnoksessa ehdotetaan ydinenergiain muuttamista, jolla ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevaa sääntelyä uudistettaisiin siten, että Valtion ydinjätehuoltorahaston ("VYR") hallinnoimien varojen sijoitustoiminta voisi olla nykyistä monipuolisempaa ja pitkäjänteisempää sekä mahdollistaisi laajemman riskinoton. Lisäksi VYR:n hallinnosta säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin lakitasolla.

Tarkoituksena on lisäksi uudistaa VYR:n rahoittamien ydinlaitosten turvallista käyttöä ja ydinjätehuoltoa koskevien tutkimusohjelmien sääntelyä siten, että tutkimusohjelmat ja niihin liittyvät VYR:n erillisvarallisuudet yhdistettäisiin ja ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta vuosina 2026-2032 perittävien maksujen perusteita muutettaisiin.

Finanssivalvonnasta annettua lakia muutettaisiin siten, että Finanssivalvonta valvoisi VYR:n sijoitustoimintaa, sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoituksia.

Esitämme lausuntonamme seuraavaa:

1 Yleistä

TVO osallistui aktiivisesti TEM:n asettamaan työryhmään, jonka tehtävänä oli vuosina 2018 - 2019 kartoittaa VYR:n sijoitustoiminnan säädösympäristön kehittämistarpeita. Heinäkuussa 2019 julkaistu työryhmän raportti vastaisi niitä VYR:n sijoitustoimintaan liittyviä muutostarpeita, joita olemme viestittäneet TEM:lle jo aikaisemmin edellisten YEL:n uudistusten yhteydessä¹.

¹¹ Ks. esim. Teollisuuden Voima Oyj:n ja Posiva Oyj:n lausunto 12.4.2017 (TVO-11004).

Konsernijohto
Moisio Ulla-Maija

18.6.2020

TVO-11695

Kannatamme lausunnolla olevaa lakimuutosesitystä, jolla VYR:n sijoitustoimintaa kehitetään monipuolisempaan suuntaan. VYR:n hallintoimien varojen arvon säilymisestä ja samalla niiden riittävydestä huolehtiminen on erittäin tärkeää ydinjätehuoltovelvolliselle. Lainsäädännön pitääkin mahdollistaa nykyistä paremman tuoton hankkimisen osake- ja korkosijoitusinstrumenteilla.

Ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelmien uudistamista valmisteltiin TEM:ssä, joka järjesti huhtikuussa 2020 poikkeusolojen aikana verkkokokouksen, jossa TVO:ta kuultiin uudistuksen sisällöstä ja varsinkin jätehuoltovelvollisilta vuosina 2026- 2032 perittävien maksujen perusteista. Koska TVO on ollut tähän asti suurin maksaja (vuonna 2019 yhteensä 7,36 miljoonaa euroa²), kannatamme ehdotetun perusmaksun käyttöönottoa ja kerättävien varojen kokonaismäärän alentamista, koska aiemmin korkeampi taso liittyi VTT:n ydinturvallisuustalon määräaikaisiin investointeihin.

2 Yksityiskohtaisemmat perustelut

2.1 Varautumisrahaston sijoitustoiminta

Lakimuutosten jälkeenkin VYR:n varautumisrahastossa olevat varat sijoitettaisiin ensisijaisesti takaisinlainaamalla ne jätehuoltovelvollisille tai näiden osakkeenomistajille. Takaisinlainattavaa osuutta kuitenkin supistettaisiin 75 %:sta 60 %:iin, mutta laina-aikaa pidennettäisiin vuodesta kolmeen vuoteen. Valtion lainausoikeutta myös supistettaisiin ja korvattaisiin velvollisuudella sijoittaa varautumisrahastojen varoja 20 %:a Suomen valtion velkasitoumuksiin. Varautumisrahaston varoista vähintään 20 % olisi kuitenkin sijoitettava muutoin kuin jätehuoltovelvollisille myönnettävään takaisinlainaukseen tai valtion velkasitoumuksiin.

Pidämme esitettyjä muutosehdotuksia (YEL 52 a - b §) hyvin perusteltuina, koska jätehuoltovelvollisen takaisinlainausoikeus turvaavia vakuuksia vastaan säilyy, mutta pitkäjänteisempi sijoitustoiminta on mahdollista aloittaa vähintään 20 % osalta. Tähän osaan varautumisrahaston varoista ei käytännössä liity välitöntä maksuvalmiuden tarvetta, koska merkittävä osa TVO:n rahasto-osuudesta voidaan vapauttaa vasta Posivan loppusijoituslaitoksen sulkemisen jälkeen. Tämän hetken arvion mukaan Olkiluoto 1, 2 ja 3 -laitosyksiköihin liittyvät rahastotavoitteet alkaisivat merkittävästi alentua vasta 2070-luvun puolivälin jälkeen.

² Ydinturvallisuuteen liittyvien tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittamiseksi kerätyistä varoista vuonna 2019 TVO:n maksuosuus oli 5,3 miljoonaa euroa yhteensä 8,8 miljoonasta eurosta ja ydinjätehuoltoon liittyvien tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri- ja täydennyskoulutushankkeiden TVO:n maksuosuus oli noin 2,06 miljoonaa euroa kertyneistä noin 3,5 miljoonasta eurosta.

Konsernijohto
Moisio Ulla-Maija

18.6.2020

TVO-11695

Lakimuutokseen sisältyy myös uusi säännös (YEL 52 c §), joka sisältäisi mekanismit, joilla on tarkoitus suojautua sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä ottamalla käyttöön kolmen prosenttiyksikön suuruiden suojaosuus sekä poikkeuksellisissa markkinatilanteissa lisäksi kahden prosenttiyksikön suuruinen täydentävä suojaosuus, jotka lisättäisiin jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteeseen. Lisäksi jätehuoltovelvollisille asetettaisiin lisävakuudentoimittajien velvollisuus tietyissä tilanteissa turvaamaan varautumisrahaston varojen riittävyys.

Pidämme esitettyjä sijoitustoimintaan liittyvien riskien hallintatoimia riittävinä ja perusteltuina. Jätehuoltovelvolliselle asetettujen velvoitteiden lisäksi on erittäin tärkeää, että VYR:n johtokunta seuraa säännöllisesti varautumisrahaston sijoitussalkun arvon kehitystä ja tilannetta finanssimarkkinoilla sekä ryhtyy tarvittaviin sijoitussuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin tilanteen niin vaatiessa.

2.2 VYR:n johtokunta, toimitusjohtaja ja sijoitusneuvottelukunta (YEL 52 §)

VYR:n johtokunnan tehtävänä olisi jatkossa hyväksyä sijoitussuunnitelma, joka sisältäisi sijoitustoimintaa koskevat linjaukset muun muassa sijoituskohteiden hajauttamisesta ja valinnasta, sallituista sijoitusinstrumenteista ja niihin sovellettavista limiiteistä, sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin sekä niiden tuottotavoitteista ja tuottotavoitteiden määräytymisperusteista, sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavista periaatteista sekä varainhoitopalvelujen ja muiden palvelujen hankkimisesta. Johtokunnan tulisi muun muassa vahvistaa, mitä instrumentteja (esim. korko, osake, johdannaiset, optiot, kiinteistöt) sallitaan varautumisrahaston sijoitussalkussa ja mitä ei sallita, miten valuuttariski suhtaudutaan, mikä on salkun pitkän aikavälin sijoitussuunnitelma ja kuinka usein sitä tarkistetaan. Johtokunta myös vahvistaisi tai tarkistaisi vuosittain allokatiopäätökset (vaihteluvälit) pääinstrumenttien (esim. korko, osake, käteinen) ja maantieteellisten alueiden suhteen (Suomi, muu Eurooppa, Amerikka, kehittyvät markkinat) sekä vertailuindeksit ja mittarit (tuotolle ja riskille). Johtokunnan tulisi säännöllisesti seurata salkun arvon kehitystä ja allokatiorajoissa pysymistä, tilannetta finanssimarkkinoilla ja huolehtia siitä, että toimitusjohtaja ja varainhoitajat seuraavat muutoksia tarkemmin ja toimittavat johtokunnalle sijoitussuunnitelmassa ja tarkemmin varainhoitosopimuksessa määritellyt raportit.

Yllä mainittuihin uusiin johtokunnan tehtäviin liittyen johtokunnassa tulisi olla riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus, jota arvioitaisiin kollektiivisesti. Finanssivalvonta olisi velvollinen antamaan asiantuntemuksen riittävydestä lausunnon TEM:n pyynnöstä. Vaikka Finanssivalvonta antaa lausunnon vain TEM:n pyynnöstä, pidämme VYR:n sijoitustoiminnan johtamisen takia erittäin tärkeänä, että TEM sitä tosiasiallisesti myös aina pyytäisi.

Konsernijohto
Moisio Ulla-Maija

18.6.2020

TVO-11695

VYR:n hallintoa hoitaisi osa-aikainen virkasuhteinen toimitusjohtaja, jonka nimittäisi ja erottaisi valtioneuvosto. Koska on tarkoitus, että toimitusjohtajan tehtäviä jonkin verran lisättäisiin nykyisistä (esim. edellä todettu sijoitussalkun arvonkehityksen seuraaminen yhdessä varainhoitajien kanssa), ehdotamme, että säännöstekstistä (YEL 38 b § 1 momentti) poistettaisiin määräys osa-aikaisuudesta. Jos myöhemmin osoittautuisi, että VYR tarvitsisi kokopäiväisen toimitusjohtajan, lakia ei tarvitsisi sen takia ryhtyä muuttamaan. Osa-aikaisuutta koskevan vaatimuksen poistaminen lakitekstistä ei kuitenkaan estäisi sitä, että toimitusjohtajan tehtävät jatkuisivat osa-aikaisena myös lakimuutosten tultua voimaan kuten tähänkin asti.

VYR:llä olisi sijoitustoiminnan tukena uutena toimielimenä sijoitusneuvottelukunta, jonka tehtävänä olisi valmistella neuvoa-antavasti varautumisrahaston sijoitustoiminnan kehittämissuuntia ja toimintalinjoja sekä varainhoitopalvelujen ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen hankkimista. Pidämme erittäin hyvänä, että neuvottelukunnan jäsenistä enintään kolme edustaisi jätehuoltovelvollisia. Tarkoituksena olisi, että aluksi edustettuina olisivat TVO ja Fortum Power and Heat Oy. Myös sijoitusneuvottelukunnan jäseniltä tulee vaatia hyvää sijoitustoiminnan ja/tai riskienhallinnan asiantuntemusta.

2.3 Asiantuntemuksen varmistaminen

Lakimuutosesityksen tarkoituksena on uudistaa ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuollon asiantuntemuksen varmistamiseen liittyvää sääntelyä siten, että kaksi erillistä avustusjärjestelmää ja tutkimusohjelmaa yhdistettäisiin, minkä lisäksi tutkimusohjelman ohjelmakausi pidennettäisiin kuuteen vuoteen.

Pidämme yhdistämistä hyvänä ratkaisuna. Lisäksi pidämme siitä, että säännöksessä nyt selvästi todettaisiin, että avustusta voidaan myöntää sellaista tutkimustoimintaa varten, jolla varmistetaan, että viranomaisten lisäksi myös ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten saatavilla on näihin liittyen riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muita valmiuksia.

Avustusta myönnettäessä VYR:n tulisi kiinnittää riittävästi huomiota siihen, että avustettavat hankkeet ovat korkeatasoisia ja edistävät yllä mainittuja tavoitteita. Sen takia avustusten myöntämisestä koskevissa päätöksissä tulisi olla tarvittavat lisäehdot, jotta tutkimustulokset julkistettaisiin, jollei tähän ole joltain osin estettä laissa säädetyn salassapitovelvoitteen takia. Lisäksi tulisi varmistaa ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten oikeus hyödyntää tutkimuksen tuloksia vapaasti ottaen huomioon EU:n valtioneuvoston sääntely ja erityisesti EU:n komission tie-

Konsernijohto
Moisio Ulla-Maija

18.6.2020

TVO-11695

donannon (2014/C 198/01) linjaukset. Tämä tulisi tapahtua siten, että avustuksen saajalle tulisi asettaa ehto myöntää ydinlaitosten haltijoille ja jätehuoltovelvollisille laajat käyttöoikeudet avustuksen kohteena oleviin tutkimustuloksien immateriaalioikeuksiin maksutta. Tämä olisi oikeudenmukaista, koska avustusta myönnetään erillisrahastoista (jatkossa vain yhdestä erillisrahastosta), jonka varat ovat peräisin ydinlaitoksen haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta kerätyistä maksuista. Nyt toisinaan olemme törmänneet tilanteeseen, jossa avustuksen saajat yrittävät asettaa kaupallisia ehtoja tutkimustulosten immateriaalioikeuksien käyttöön.

2.4 Ydinlaitoksen haltijalta ja jätehuoltovelvolliselta kerättävät maksut

Maksuvelvollisilta ydinlaitoksen haltijoilta kerättävät maksut vuosina 2024 - 2025 olisivat vastaavan suuruiset kuin nykyisinkin. Tarkoituksena kuitenkin olisi, että maksun määräytymisen perusteita muutettaisiin ja vuosina 2026 - 2032 maksu koostuisi kiinteästä perusosasta ja lämpötehon megawattien perusteella laskettavasta muuttuvasta osasta, jonka kerroin alenisi 390 eurosta 280 euroon. Perusmaksu olisi kaikille maksuvelvollisille toiminnanharjoittajille saman suuruinen ja määrältään 360 000 euroa.

Myös maksuvelvollisten jätehuoltovelvollisten maksut vuosina 2023 - 2025 määräytyisivät vastaavasti kuin nykyisin (kerroin olisi 0,10 prosenttia), mutta vuosina 2026 - 2032 kerroin laskisi 0,09 prosenttiin.

Muutosten johdosta tutkimusohjelmaa varten kerättävien maksujen kokonaismäärä alenisi vuodesta 2026, kun vuonna 2018 käyttöön otetun VTT:n ydinturvallisuustaloon liittyvästä investoinneista ei enää aiheudu välittömiä avustustarpeita eikä vastaaviin investointeihin ole tarkoitus enää jatkossa myöntää avustusta.

Pidämme lakimuutosehdotusta erittäin hyvänä ja kannatamme sen eteenpäin viemistä.

3 Lakimuutoksen voimaantulo

Lait on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021. Lisäksi lakiesitykseen sisältyy tiettyjä siirtymäsäännöksiä.

Meillä ei ole huomautettavaa lakimuutoksen voimaantulosäännöksiin.

4 Säädosmuutosesitykset Finanssivalvonnasta annettuun lakiin, Finanssivalvonnan valvontamaksuista annettuun lakiin sekä tiettyihin asetuksiin

Meillä ei ole huomautettavaa muihin laki- ja asetusmuutoksiin.

Konsernijohto
Moisio Ulla-Maija

18.6.2020

TVO-11695

5 Muita pienempiä huomioita

Huomasimme luonnostekstissä seuraavat kirjoitusvirheet:

- s. 14 on kirjoitusvirhe ensimmäisessä kappaleessa sanassa ”riskipitoisempiin”;
- s. 24 on kirjoitusvirhe kolmannessa kappaleessa sanassa "tai";
- s. 29 on ylimääräinen heittomerkki neljännen kappaleen lopussa sanan "yksikkömuodossa" jälkeen;
- s. 38 on pykälässä 51 kirjoitusvirhe sanassa "rahasto". Sama virhe toistuu s. 56 rinnakkaistekstin ensimmäisessä kappaleessa;
- s. 58 on kirjoitusvirhe rinnakkaistekstin ensimmäisessä lauseessa, jossa on kahteen kertaan sanat "Sellaisella jätehuoltovelvollisella".

Kunnioittavasti

TEOLLISUUDEN VOIMA OYJ

POSIVA OY

Päiväys: 17. kesäkuuta 2020, 10:29:02

Teollisuuden Voima Oyj

Lauri Piekari

Lauri Piekari

Oikeutettu

Oikeutettu edustamaan yhtiötä nimenkirjoituslausekkeen mukaisesti:

'Oikeutetut kirjoittavat toiminimen/edustavat yhtiötä kaksi yhdessä tai kukin erikseen yhdessä hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan kanssa.'

Vahva tunnistus:

17. kesäkuuta 2020, 10:28:29

Pankkitunnistus

Yritystiedot:

17. kesäkuuta 2020, 10:29:02

Patentti- ja rekisterihallitus

Päiväys: 17. kesäkuuta 2020, 12:59:07

Posiva Oy

Janne Mokka

Janne Mokka

Vahva tunnistus:

17. kesäkuuta 2020, 12:56:24

Pankkitunnistus

Päiväys: 17. kesäkuuta 2020, 15:12:02

Teollisuuden Voima Oyj

Ulla-Maija Moisio

Ulla-Maija Moisio

Oikeutettu

Oikeutettu edustamaan yhtiötä nimenkirjoituslausekkeen mukaisesti:

'Oikeutetut kirjoittavat toiminimen/edustavat yhtiötä kaksi yhdessä tai kukin erikseen yhdessä hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan kanssa.'

Vahva tunnistus:

17. kesäkuuta 2020, 15:11:25

Pankkitunnistus

Yritystiedot:

17. kesäkuuta 2020, 15:12:02

Patentti- ja rekisterihallitus

Päiväys: 16. kesäkuuta 2020, 09:50:55

Posiva Oy

Kari Kaukonen

Kari Kaukonen

Tunnistus:

11. toukokuuta 2020, 13:18:45

Pankkitunnistus